

การศึกษาความเป็นไปได้และแนวทางการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนก

พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์ *

ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ *

สิริฉันท์ สติรกุล เดชพาหพงษ์ *

อรุณี หงส์ศิริวัฒน์ *

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้และแนวทางการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน แนวโน้ม และความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทสาขาพยาบาลศาสตร์ของบุคลากรพยาบาล, วิเคราะห์ความเป็นไปได้และความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนก และนำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนก กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 357 คน, พยาบาลประจำการ 2,279 คน, อาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี 308 คน, ผู้บริหารโรงพยาบาล 280 คน, ผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล 29 คน และผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาล 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์สำหรับการจัดการศึกษาระดับมหาบัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก ประกอบด้วย 1. **หลักสูตรการเรียนการสอน** ได้แก่ 1) จัดหลักสูตรในภูมิภาคที่มีความพร้อม โดยจัดหลักสูตรใหม่ในแต่ละภูมิภาค เน้นให้ให้คณาจารย์มาร่วมมือกันจัดทำหลักสูตร 2) จัดหลักสูตรร่วมมือกับสถาบันภายนอก เช่น โรงพยาบาลที่เป็นโรงเรียนแพทย์หรือโรงพยาบาลชั้นนำ และมหาวิทยาลัย เนื่องจากการประสานปัญหาเองไม่ได้ 3) จัดหลักสูตรที่สามารถรองรับวุฒิบัตรวิชาชีพพยาบาล ที่รับรองการดำรงสถานภาพทุก 5 ปี 4) เปิดหลักสูตรนอกเวลาเรียนวันธรรมดาช่วงเย็นหรือเสาร์ อาทิตย์ 5) วิธีการเรียนการสอนเป็นแบบ Problem-based Learning, Research-based Learning และ E-Learning 6) การถ่ายโอนหน่วยกิต หรือการนำประสบการณ์การทำงานมาประมวลเป็นองค์ความรู้แล้วคิดเป็นหน่วยกิตให้กับผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนไม่ต้องเรียนในบางรายวิชา ซึ่งมีประสบการณ์มาแล้ว 2. **คณาจารย์** ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพคณาจารย์พยาบาลจากการส่งเสริมให้พยาบาลประจำการที่มีประสบการณ์เพิ่มคุณวุฒิโอน/ย้ายมาเป็นอาจารย์พยาบาล 2) ระดมอาจารย์ร่วมสอน และร่วมมือกันจัดทำหลักสูตร 3. **การบริหารจัดการ** ได้แก่ 1) ใช้เครือข่ายของแหล่งฝึกที่เป็นหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุข ทำให้สะดวกในการบริหารจัดการ และลดค่าใช้จ่าย 2) การบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา มีงานทำทุกคน การขยายแหล่งบริการสาธารณสุข และผู้นำทางการศึกษา **รูปแบบ** ประกอบด้วย โครงสร้างหลักสูตร สาขาวิชาที่เปิดนำร่อง เครือข่ายของสถาบันพระบรมราชชนก ลักษณะการเรียนการสอน สำหรับกลไกการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) กลไกการจัดตั้งศูนย์การศึกษาปริญญาโทนำร่องระดับภูมิภาค 2) กลไกการคัดเลือกนักศึกษา 3) กลไกด้านการพัฒนาอาจารย์ 4) กลไกด้านการบริหารงานบุคลากรและทรัพยากร 5) กลไกการจัดการเรียนการสอน 6) กลไกส่งเสริมการตลาด 7) กลไกในการสร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนทุนการศึกษา

คำสำคัญ: ปริญญาโท, พยาบาลศาสตร์, สถาบันพระบรมราชชนก

A Study of the Feasibility and Guidelines for the Provision of a Master's Degree Program in Nursing Science, Praboromarajchanok Institute, 2010.

.....

*Pansak Polsaram **

*Sornnate Areesophonpichet **

*Sirichan Sathirakul Tachaphahapong **

*Arunee Hongsiwat **

Abstract

The Praboromarajchanok Institute Graduate Nursing Science Programme Feasibility and Management Study has three objectives: to study current conditions, trends and demand for continued nursing science education at the graduate level of nursing personnel; to analyze the possibility and the readiness of Praboromarajchanok Institute in the management of a graduate nursing science programme; and, to present guidelines for the management of the graduate nursing science programme of the Praboromarajchanok Institute. The population and the samples comprised 1) 357 fourth year nursing students 2) 2,279 nurses stationed at numerous hospitals 3) 308 nursing instructors with a bachelor's degree 4) 280 hospital executives 5) twenty-nine executives from the twenty-nine nursing colleges; and, 6) five qualified nursing scholars.

The study has identified the following strategies for the management of the graduate nursing science programme of the Praboromarajchanok Institute. **1. Curricula:** 1) Develop a new curriculum for each of the regions with the emphasis on involvement by the faculty. 2) Develop a collaborative curricula with third party institutions, such as university hospitals or other leading hospitals, and universities. This is because the Praboromarajchanok Institute is not authorized to confer degrees on its own. 3) Develop curricula which are in compliance with nursing professional certificates with renewal status every five years. 4) Offer evening or weekend training programs. 5) Using problem-based learning, research-based learning and E-Learning teaching strategies. 6) Credit transfer or recognition of work experience as knowledge and the granting of credits without the requirement of the learners to enroll in certain courses of which they have had prior experience with. **2. Faculty:** 1) Improvement of nursing faculty quality by encouraging experienced, stationed nurses to upgrade to professional nurses. 2) Engage professionals to undertake instruction and the development of the curricula. **3. Management:** 1) Afford convenience and reduced expenses by using units under Ministry of Public Health as training sites. 2) Manage resources to ensure the greatest benefits, employment of all graduates, expansion of public health services and the development of educational leaders. **The model** comprises curriculum structure, pilot courses, understanding the network of Praboromarajchanok Institute and the nature of instruction. The educational management mechanisms comprise: 1) mechanisms for the establishment of pilot regional graduate education centers; 2) mechanisms for the selection of students; 3) mechanisms for faculty development; 4) mechanisms for the management of personnel and resources; 5) mechanisms for instructional management; 6) mechanisms for marketing promotion; and, 7) mechanisms for the development of educational collaboration.

Keywords : Master degree, Nursing, Praboromarajchanok Institute

*Faculty of Education, Chulalongkorn University

บทนำ

กระทรวงสาธารณสุข จัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 โดยในระยะแรกเป็นการศึกษาระดับประกาศนียบัตร ต่อมาเมื่อความก้าวหน้าทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาเจริญมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2520 กระทรวงสาธารณสุข จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรพยาบาลศาสตร์เป็นระดับปริญญาตรี เพื่อสนองความต้องการกำลังคนด้านการพยาบาลของประเทศที่ต้องการพยาบาลที่มีคุณภาพ สามารถให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์มีมากขึ้น ความรู้ความสามารถระดับปริญญาตรีไม่อาจปฏิบัติงานการพยาบาลขั้นสูงและเฉพาะทางได้ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาการศึกษาพยาบาลถึงระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งเปิดการสอนครั้งแรกในปี พ.ศ. 2516 ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ความต้องการพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถระดับบัณฑิตศึกษามีมากขึ้นเรื่อยๆ หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนมีความต้องการพยาบาลระดับปริญญาโทในสาขาวิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล สาขาวิชาการพยาบาลแม่และเด็ก สาขาวิชาการพยาบาลผู้ป่วยเฉียบพลัน สาขาวิชาการพยาบาลสาธารณสุข สาขาวิชาการพยาบาลจิตเวช สาขาวิชาการพยาบาลด้านการควบคุมการติดเชื้อ และสาขาวิชาการพยาบาลผู้ป่วยช่วยตนเองได้ สาขาที่ทั้งพยาบาลและผู้บังคับบัญชามีความต้องการให้ศึกษาต่อ คือ การบริหารการพยาบาล การพยาบาลผู้ป่วยภาวะวิกฤต อุบัติเหตุและฉุกเฉินและการพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ^{1, 2}

ปัจจุบัน คณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนใหญ่จัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ แต่ยังไม่เพียงพอ อีกทั้งสถานการณ์แนวโน้มการพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพและแนวโน้มระบบบริการสุขภาพในสองทศวรรษหน้ามีลักษณะเป็นระบบประกันสุขภาพและอิสระของสถานบริการสุขภาพ จะทำให้ระบบบริการสุขภาพมีการจัดการสูง มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และจะมีผลกระทบต่อการผลิตและพัฒนา

กำลังคน ได้แก่ 1) มีความต้องการกำลังคนประเภททั่วไป เพื่อให้บริการระดับต้นในชุมชนเพิ่มขึ้น ดังเช่นที่ปรากฏในประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป 2) กำลังคนด้านสุขภาพจะต้องมีทักษะด้านเทคนิควิชาการ การสื่อสาร การบริหารจัดการสูงขึ้นมาก ระดับการศึกษาของกำลังคนก็จะสูงขึ้น และ 3) เอกชนจะมีบทบาทสูงขึ้นมากในเรื่องการผลิตและพัฒนา กำลังคน รัฐจะลดและปรับบทบาทของตนเอง เป็นผู้สนับสนุนวิชาการเป็นผู้พัฒนา จัดทำและกำกับดูแลมาตรฐานและผลิตเฉพาะสาขาที่ขาดแคลนมากๆ และเอกชนไม่สนใจผลิต³ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถาบันพระบรมราชชนกมีความจำเป็นที่ต้องจัดการศึกษาระดับปริญญาโทเพื่อผลิตบัณฑิตเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับสถาบันพระบรมราชชนกมีบุคลากรอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอก จำนวน 120 คน ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งมีศักยภาพมากพอที่จะจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้ สถาบันพระบรมราชชนกจึงเห็นควรให้มีการศึกษาความเป็นไปได้และแนวทางการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อผลิตบัณฑิตทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อสนองต่อความต้องการของสังคมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน แนวโน้ม และความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของบุคลากรสาขาพยาบาลศาสตร์ 2) เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนก และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. งานวิจัยนี้ศึกษาแนวโน้มและความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ของ

พยาบาลประจำการและนักศึกษาพยาบาลสถาบันพระบรมราชชนกในระยะ 5 ปีข้างหน้า

2. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ และความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนก ศึกษาครอบคลุมด้านบุคลากร ทรัพยากร และกฎระเบียบ

3. รูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก ที่นำเสนอในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย รูปแบบหลักสูตร กลไกการจัดการหลักสูตร และกลยุทธ์การจัดการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ชั้นปีที่ 4 จำนวนประชากร 3,290 คน สุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 357 คน

2. พยาบาลประจำการทั่วประเทศ ซึ่งปฏิบัติงานในโรงพยาบาลต่างๆ รวม 18 เขต ประกอบด้วย โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลเฉพาะทาง จำนวนประชากร 107,485 คน สุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้ 2,279 คน

3. อาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 308 คน

4. ผู้บริหารโรงพยาบาลทั่วประเทศ รวม 18 เขต ประกอบด้วย โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลเฉพาะทาง จำนวนประชากร 925 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ 280 คน

5. ผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล จำนวน 29 แห่ง รวมจำนวน 29 คน

6. ผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาล จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข สภาการพยาบาล สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา รวมจำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม นักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (29 แห่ง)

เก็บข้อมูลความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ จำนวน 357 ฉบับ

2. แบบสอบถาม พยาบาลประจำการทั่วประเทศ เก็บข้อมูลความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งปฏิบัติงานในโรงพยาบาลต่างๆ รวม 18 เขต ประกอบด้วย โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลเฉพาะทาง จำนวน 2,279 ฉบับ

3. แบบสอบถาม อาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี รวมจำนวน 308 ฉบับ

4. แบบสอบถาม ผู้บริหารโรงพยาบาลทั่วประเทศ รวม 18 เขต เก็บข้อมูลการสนับสนุนการศึกษาต่อของผู้ได้บังคับบัญชา จำนวน 280 ฉบับ

5. แบบสำรวจความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก (29 แห่ง) จำนวน 29 ฉบับ

6. แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (29 แห่ง) และผู้ทรงคุณวุฒิ รวมจำนวน 29 ฉบับ

7. แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาล จากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข สภาการพยาบาล สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา รวมจำนวน 5 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปเนื้อหาสาระจากเอกสารเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาโท กฎระเบียบ นโยบายที่เกี่ยวข้องต่างๆ งานวิจัย บทความ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) โดยการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย แผน นโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน

แนวโน้มและความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท ของบุคลากรทางพยาบาล แนวทางการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ของไทยและต่างประเทศ

2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม 4 ชุด แบบสำรวจ 1 ชุดและแบบสัมภาษณ์ 2 ชุด

3. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดส่งแบบสอบถาม แบบสำรวจ และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาล-ศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก

4. ร่างข้อสรุปความเป็นไปได้และความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาล-ศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก พร้อมข้อเสนอแนะและทางเลือกรูปแบบการจัดการศึกษา ประกอบด้วย รูปแบบหลักสูตร กลไกการจัดการศึกษา และกลยุทธ์การจัดการศึกษา

5. จัดประชุมระดมความคิดเห็นโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้และความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระ-บรมราชชนก

6. ปรับแก้รายงานการศึกษาความเป็นไปได้และแนวทางการจัดการศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก ตามข้อเสนอแนะจากที่ประชุม

7. นำเสนอผลการวิจัยและจัดส่งรายงานฉบับสมบูรณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4

ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการเลือกศึกษาต่อในหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต พบว่า หลักสูตรน่าสนใจ จำนวน 86 คน (ร้อยละ 30.82) รองลงมาคือสามารถเรียนไปพร้อมกับทำงานได้ โดยไม่ต้องลางาน จำนวน 59 คน (ร้อยละ 21.15) และมีทุนการศึกษาให้

จำนวน 55 คน (ร้อยละ 19.71) ตามลำดับ แผนการเรียนที่นักศึกษาพยาบาลสนใจ พบว่า โดยส่วนใหญ่สนใจศึกษาในแผน ข ศึกษารายวิชา และการศึกษาอิสระ (Individual Study) ไม่ทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 157 คน (ร้อยละ 56.27) รองลงมาคือ สนใจศึกษาในแผน ก แบบ ก 2 ทำวิทยานิพนธ์ และศึกษารายวิชา จำนวน 99 คน (ร้อยละ 35.48) สนใจศึกษาในแผน ก แบบ ก 1 ทำวิทยานิพนธ์อย่างเดียว จำนวน 17 คน (ร้อยละ 6.09) และไม่ระบุ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 2.15) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของพยาบาลประจำการ

แผนการเรียนที่พยาบาลประจำการสนใจ พบว่า โดยส่วนใหญ่สนใจศึกษาในแผน ข ศึกษารายวิชา และการศึกษาอิสระ (Individual Study) ไม่ทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 1,060 คน (ร้อยละ 65.59) รองลงมาคือ สนใจศึกษาในแผน ก แบบ ก 2 ทำวิทยานิพนธ์ และศึกษารายวิชาจำนวน 358 คน (ร้อยละ 22.15) และสนใจศึกษาในแผน ก แบบ ก 1 ทำวิทยานิพนธ์อย่างเดียว จำนวน 109 คน (ร้อยละ 6.75) ตามลำดับ สำหรับประเภทของหลักสูตรที่พยาบาลประจำการสนใจศึกษา พบว่าโดยส่วนใหญ่สนใจศึกษาภาคนอกเวลา (เรียนวันธรรมดาช่วงเย็น หรือ เสาร์-อาทิตย์) จำนวน 750 คน (ร้อยละ 46.41) รองลงมาคือ สนใจศึกษาภาคปกติ (เรียนในวันและเวลาราชการ) จำนวน 670 คน (ร้อยละ 41.46) และสนใจศึกษาภาคพิเศษ (เรียนในช่วงปิดเทอม ระหว่างภาคการศึกษา) จำนวน 120 คน (ร้อยละ 7.43) ตามลำดับ สาขาวิชาที่สนใจศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ พบว่า โดยส่วนใหญ่สนใจศึกษาสาขาการพยาบาลผู้ใหญ่/ผู้ใหญ่ขั้นสูง จำนวน 444 คน (ร้อยละ 27.48) รองลงมาคือ สาขาบริหารการพยาบาล/การจัดการพยาบาล จำนวน 216 คน (ร้อยละ 13.37) และสาขาการพยาบาลครอบครัว/การพยาบาลปฏิบัติครอบครัว/การพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว จำนวน 202 คน (ร้อยละ 12.50) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของอาจารย์พยาบาลที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี

แผนการเรียนที่อาจารย์พยาบาลสนใจ พบว่า

โดยส่วนใหญ่สนใจศึกษาในแผน ก แบบ ก 2 ทำวิทยานิพนธ์ และศึกษารายวิชา จำนวน 80 คน (ร้อยละ 59.70) รองลงมาคือ สนใจศึกษาในแผน ก แบบ ก 1 ทำวิทยานิพนธ์อย่างเดียว และสนใจศึกษาในแผน ข ศึกษารายวิชา และการศึกษาอิสระ (Individual Study) ไม่ทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คือ 22 คน (ร้อยละ 16.42) และไม่ระบุ จำนวน 10 คน (ร้อยละ 7.46) ตามลำดับ สำหรับประเภทของหลักสูตรที่อาจารย์พยาบาลสนใจศึกษา พบว่า โดยส่วนใหญ่สนใจศึกษาภาคปกติ (เรียนในวันและเวลาราชการ) จำนวน 95 คน (ร้อยละ 70.90) รองลงมาคือ ภาคนอกเวลา (เรียนวันธรรมดาช่วงเย็น หรือ เสาร์-อาทิตย์) จำนวน 27 คน (ร้อยละ 20.15) ไม่ระบุ จำนวน 10 คน (ร้อยละ 7.46) และภาคพิเศษ (เรียนในช่วงปิดเทอม ระหว่างภาคการศึกษา) จำนวน 2 คน (ร้อยละ 1.49) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงพยาบาลทั่วประเทศ

เหตุผลที่สนับสนุนผู้ได้บังคับบัญชาในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท พบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้บริหาร จำนวน 112 คน (ร้อยละ 60.54) ให้เหตุผลว่าต้องการ

ให้บุคลากรนำความรู้มาปรับปรุงการทำงาน ผู้บริหาร จำนวน 32 คน (ร้อยละ 17.30) ให้เหตุผลว่าพยาบาลวิชาชีพขาดความรู้เฉพาะด้าน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการสนับสนุนการรักษาผู้ป่วย ผู้บริหาร จำนวน 26 คน (ร้อยละ 14.05) ให้เหตุผลว่าความรู้ด้านการวิจัยเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำงาน ผู้บริหาร จำนวน 5 คน (ร้อยละ 2.70) ให้เหตุผลว่าหลักสูตรน่าสนใจซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในอนาคต และผู้บริหาร จำนวน 2 คน (ร้อยละ 1.08) ให้เหตุผลว่าขาดแคลนบุคลากรในระดับนี้ ตามลำดับ สาขาที่จะสนับสนุนให้ไปศึกษาต่อ เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ การพยาบาลผู้ใหญ่/ผู้ใหญ่ขั้นสูง จำนวน 62 คน (ร้อยละ 33.51) บริหารการพยาบาล/การจัดการพยาบาล จำนวน 41 คน (ร้อยละ 22.16) และการพยาบาลผู้สูงอายุ จำนวน 33 คน (ร้อยละ 17.84) ตามลำดับ

5. ผลการวิเคราะห์ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอาจารย์ประจำหลักสูตร

ข้อมูล	ค่าเฉลี่ย	SD.	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
จำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตร	55.50	22.43	98	31
คุณวุฒิการศึกษาระดับมหาบัณฑิต	38.73	16.17	79	21
คุณวุฒิการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต	4.18	2.04	6	1
อัตราส่วนอาจารย์ 1 คนต่อนักศึกษา	9.80	3.76	13.02	0

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณวุฒิการศึกษาของบุคลากร

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	10	71.43
ปริญญาโท	2	14.29
ไม่ระบุ	2	14.29
รวม	14	100.00

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพร้อมของแหล่งฝึกปฏิบัติ

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนแหล่งฝึกปฏิบัติ		
เพียงพอ	11	78.57
ไม่เพียงพอ	2	14.29
ไม่ระบุ	1	7.14
รวม	14	100.00
จำนวนแหล่งฝึกปฏิบัติ		
เพียงพอ	12	85.71
ไม่เพียงพอ	1	7.14
ไม่ระบุ	1	7.14
รวม	14	100.00
จำนวนอุปกรณ์ฝึกปฏิบัติ		
เพียงพอ	10	71.43
ไม่เพียงพอ	3	21.43
ไม่ระบุ	1	7.14
รวม	14	100.00

นอกจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 1-3 ยังมีประเด็นสำคัญอื่นๆ อาทิ เมื่อพิจารณาถึงความเพียงพอของทรัพยากร พบว่า โดยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าวารสารทางการพยาบาลภาษาไทยวารสารทางการพยาบาลภาษาอังกฤษ และเครื่องคอมพิวเตอร์มีความเพียงพอ ซึ่งมีจำนวน 11 คน (ร้อยละ 78.57), 7 คน (ร้อยละ 50.00) และ 10 คน (ร้อยละ 71.43) ตามลำดับ แต่ในด้านฐานข้อมูลสืบค้นทางวิชาการออนไลน์ โดยส่วนใหญ่มีความเห็นว่าไม่เพียงพอ จำนวน 8 คน (ร้อยละ 57.14) ในส่วนของเครือข่ายห้องสมุดกับสถาบันอื่น โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสำรวจ จำนวน 11 คน (ร้อยละ 78.57) ให้ข้อมูลว่ามีฐานข้อมูลสืบค้นทางวิชาการออนไลน์ สำหรับความร่วมมือกับสถาบันอื่นในด้านต่างๆ พบว่า จำนวนสถาบันที่ร่วมมือ มีค่าเฉลี่ย 2.18 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.32 โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสำรวจ

จำนวน 10 คน (ร้อยละ 71.43) ให้ข้อมูลว่ามีความร่วมมือกับสถาบันอื่น

6. ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ ผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกและผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มเป้าหมายของผู้ที่เข้ามาเรียนในหลักสูตร ได้แก่ พยาบาลในสถานบริการระดับปฐมภูมิ เช่น สถานีอนามัย โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไป อาจารย์พยาบาลทั้งในและนอกสังกัด สถาบันพระบรมราชชนก สำหรับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการผลิตมหาบัณฑิตทางการพยาบาล ของหลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก มีความแตกต่างจากสถาบันอื่น ได้แก่ ระบุปัญหาในชุมชน สร้างความไว้วางใจในชุมชน เน้นคุณภาพของการพยาบาลในชุมชน เน้นการนำไปปฏิบัติจริงและการนำไปใช้ในพื้นที่ คุณลักษณะเด่น

ของมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก ที่แตกต่างจากสถาบันอื่น ควรมีความรู้ สมรรถนะ และทักษะต่างๆ ได้แก่ มีความเข้าใจบริบทของสังคมอย่างแท้จริง มีความรู้เรื่องคน ชุมชนและสังคมอย่างลึกซึ้ง มีความรู้และทักษะด้านการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งการสร้างสุขภาพ การฟื้นฟูสุขภาพ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม การจัดการศึกษา หลักสูตรปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ที่น่าสนใจและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและอนาคต ทั้งด้านรูปแบบหลักสูตร และกลไกการจัดการศึกษาในด้านต่างๆ ได้แก่ มีการประสานความร่วมมือภายนอกประเทศและมีการประสานความร่วมมือภายในประเทศ หลักสูตรปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก ควรมีความร่วมมือในการจัดหลักสูตรกับสถาบัน/องค์กรอื่น ได้แก่ มีการประสานความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกประเทศ สถาบันพระบรมราชชนก ควรมีนโยบาย/แผนการสนับสนุนการศึกษาอย่างไรที่ดึงดูดใจ ให้ผู้ที่สนใจศึกษาต่อ เลือกเรียนในหลักสูตรนี้ ได้แก่ มีนโยบายผลักดันให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรและมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยเฉพาะเรื่องสิทธิประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรดังกล่าว ได้แก่ เรียนวันเสาร์และอาทิตย์ และเชิญผู้เชี่ยวชาญภายในประเทศมาร่วมสอนสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าวได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ควรอยู่ในจังหวัดใหญ่ประจำภูมิภาค ควรเริ่มจากหนึ่งศูนย์แล้วจึงกระจายไปตามภูมิภาคต่างๆ สำหรับความพร้อมในการเป็นศูนย์การเรียนรู้ในหลักสูตรปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก ได้แก่ มีความพร้อมด้านอาจารย์ ซึ่งสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก

7. ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาล

แนวโน้มวิชาชีพพยาบาลในระยะ 5 ปี ข้างหน้า สาขาวิชาที่น่าสนใจศึกษาต่อมากที่สุด ได้แก่ ผู้สูงอายุ เนื่องจากในประมาณอีก 10 ปีข้างหน้า แนวโน้ม

ประชากรจะมีอัตราส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น สภาพปัจจุบันและอนาคต (ระยะ 5 ปี ข้างหน้า) ที่เปลี่ยนแปลงไป และความต้องการบุคลากรทางการพยาบาลที่มีคุณภาพสูงเป็นสิ่งที่ต้องการมากขึ้น ในส่วนของพยาบาลวิชาชีพที่ดีและมีคุณภาพควรมีทั้ง Scientific Caring และ Humanistic Caring คือ ปฏิบัติงานอยู่บนพื้นฐานขององค์ความรู้ และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นความเข้าใจบนพื้นฐานวิชาชีพ นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุข สภาการพยาบาล และหน่วยงานราชการต่างๆ มีนโยบายหรือบทบาทในการส่งเสริม/สนับสนุนสถาบันการศึกษาในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ได้แก่ มีศักยภาพแต่รูปแบบไม่เอื้อ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ ไม่สามารถสร้างหลักสูตรขึ้นมาเองได้ ไม่มีเอกภาพในการจัดการศึกษา ไม่สามารถผลิตและให้ปริญญาบัตรกับบัณฑิตได้เอง ต้องอาศัยการสมทบกับมหาวิทยาลัยต่างๆ การจัดการศึกษาหลักสูตรปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ที่น่าสนใจและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและอนาคต ควรมีรูปแบบหลักสูตร และกลไกการจัดการศึกษาในด้านต่างๆ ได้แก่ การไปสมทบกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งความภาคภูมิใจอาจลดลงไปบ้าง ความร่วมมือกับต่างประเทศ ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลบางแห่งมีศักยภาพสูงพอที่จะทำได้ หลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก ควรมีเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ในการผลิตมหาบัณฑิตทางการพยาบาลที่แตกต่างจากที่อื่น ได้แก่ เสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) เสริมสร้างศักยภาพของประชาชนให้เข้มแข็งมากขึ้น คุณลักษณะเด่นของมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนกควรมีความรู้ สมรรถนะ และทักษะต่างๆ ได้แก่ Scientific Based, Research Based, มีภาวะผู้นำ (Leadership) เชิงวิชาการ/วิชาชีพ ที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้อย่างชัดเจน โดยอาศัยการวิจัยเป็นฐาน หลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก ควรมีความร่วมมือกับต่างประเทศในการจัดหลักสูตรการเรียนแบบขึ้นากการเรียนด้วยตนเอง (Self-

directed Learning) หลักสูตรบูรณาการที่มีการผสมผสานกับการเรียนการสอนโดยใช้ e-learning และสอดคล้องกับความเป็นจริง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรดังกล่าว ควรเชิญผู้เชี่ยวชาญมาร่วมสอน ในลักษณะ Guest lecturer และเชิญอาจารย์พิเศษเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร สถาบันพระบรมราชชนก ควรมีนโยบาย/แผนการสนับสนุนการศึกษาที่ดึงดูดใจให้ผู้สนใจมาศึกษาต่อในหลักสูตรนี้ ได้แก่ สถาบันใดสถาบันหนึ่งจัดเปิดหลักสูตรปริญญาโทขึ้นเองหรือจัดตาม Area ภูมิภาคต่างๆ ในลักษณะเป็นเครือข่ายภูมิภาค โดยความตกลงกันในภูมิภาคว่าจะให้สถาบันใดเป็นผู้จัดสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรควรจัดตั้งเป็นบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการ โดยมีการรวบรวมผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ระดับปริญญาเอกในแต่ละสาขาให้มาอยู่รวมกันเป็นการทำทนายความสามารถของอาจารย์วุฒิปริญญาเอกของวิทยาลัยพยาบาลต่างๆ ให้ได้ใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ และเป็นการรองรับการขยายเป็นหลักสูตรระดับปริญญาเอกในอนาคต

8. ยุทธศาสตร์สำหรับการจัดการศึกษาระดับมหบัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก

หลักสูตรการเรียนการสอน

- 1) จัดหลักสูตรในภูมิภาคที่มีความพร้อม โดยจัดหลักสูตรใหม่ในแต่ละภูมิภาค เน้นให้ให้คณาจารย์มาร่วมมือกันจัดทำหลักสูตร เนื่องจากมีอาจารย์ระดับปริญญาเอกเป็นจำนวนมาก
- 2) จัดหลักสูตรร่วมมือกับสถาบันภายนอกเช่น โรงพยาบาลที่เป็นโรงเรียนแพทย์หรือโรงพยาบาลชั้นนำและมหาวิทยาลัย เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ปริญญาเองไม่ได้
- 3) จัดหลักสูตรที่สามารถรองรับวุฒิปริญญาตรีพยาบาล ที่รับรองการดำรงสถานภาพทุก 5 ปี
- 4) เปิดหลักสูตรนอกเวลาเรียนวันธรรมดาช่วงเย็นหรือเสาร์ อาทิตย์
- 5) วิธีการเรียนการสอนเป็นแบบ PBL/RBL/E-Learning
- 6) การถ่ายโอนหน่วยกิตหรือการนำประสบการณ์

การทำงานมาประมวลเป็นองค์ความรู้แล้วคิดเป็นหน่วยกิตให้กับผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนไม่ต้องเรียนในบางรายวิชาซึ่งมีประสบการณ์มาแล้ว

คณาจารย์

- 1) การพัฒนาคุณภาพคณาจารย์พยาบาลจากการส่งเสริมให้พยาบาลประจำการที่มีประสบการณ์เพิ่มคุณวุฒิโอนย้ายมาเป็นอาจารย์พยาบาล
- 2) ระดมอาจารย์ร่วมสอน และร่วมมือกันจัดทำหลักสูตร ซึ่งวิทยาลัยทุกแห่ง มีอาจารย์ระดับปริญญาเอกเป็นจำนวนมาก

การบริหารจัดการ

- 1) ใช้เครือข่ายของแหล่งฝึกที่เป็นหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุข ทำให้สะดวกในการบริหารจัดการ และลดค่าใช้จ่าย สถานที่สำหรับการศึกษากฎหมาย ภาควิชาทดลอง ในสถาบันพระบรมราชชนกที่มีความพร้อม
 - 2) การพัฒนาความร่วมมือทั้งภายในและต่างประเทศ
 - 3) การบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไม่ทำทุกคนการขยายแหล่งบริการสาธารณสุข และผู้นำทางการศึกษา
 - 4) การจัดหลักสูตรที่สามารถบริหารจัดการตนเอง มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ
 - 5) ผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องความต้องการของกระทรวงสาธารณสุขและนโยบายในการขยายแหล่งบริการสาธารณสุข และผู้นำทางการศึกษา
 - 6) ให้โควตาแก่แหล่งฝึกภาคปฏิบัติของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
 - 7) ดำเนินการเสนอพระราชบัญญัติ เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบาย และจัดการศึกษาด้วยตนเองได้ขนานไปกับการร่วมมือ
 - 8) จัดตั้งศูนย์ในต่างจังหวัดหรือที่ใกล้บ้าน
 - 9) การประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยผ่านสื่อ ให้ทุนการศึกษา และเว็บไซต์
- ## 9. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก

หลักการและเหตุผล

สถาบันพระบรมราชชนกเห็นควรให้มีการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อผลิตบัณฑิตทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

1) เพื่อผลิตผู้บริหารและนักวิชาการทางพยาบาลศาสตร์ที่มีความรู้ลึกในศาสตร์สุขภาพและศาสตร์การพยาบาล สามารถใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษาหาความรู้ ประยุกต์ศาสตร์และผลการวิจัยแสวงหาวิธีการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาระบบการบริการพยาบาลและการปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูง

2) เพื่อผลิตนักปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูงที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงและ/หรือสร้างนวัตกรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ให้ครอบคลุมผู้ใช้บริการได้อย่างมีคุณภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของประชาชน

การบริหารงาน

สถาบันพระบรมราชชนกเป็นผู้รับผิดชอบบริหารและจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตโดยตรง และเปิดสอนนักร้อง 4 สาขา ได้แก่ สาขาที่ 1 การพยาบาลผู้ใหญ่/ผู้ใหญ่ขั้นสูง สาขาที่ 2 การพยาบาลผู้สูงอายุ สาขาที่ 3 การพยาบาลเวชปฏิบัติ/การพยาบาลชุมชน และสาขาที่ 4 การบริหารการพยาบาล นอกจากนี้ ยังมีการเปิดศูนย์การเรียน 1 แห่ง ในวิทยาลัยเครือข่ายที่มีความพร้อมและเป็นตัวแทนของสถาบันในแต่ละภูมิภาค ประกอบด้วย ภาคกลาง 1 ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ หรือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ และภาคกลาง 2 ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี หรือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ภาคเหนือ ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง หรือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช ภาคตะวันออก เชียงเหนือ ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี

สรรพสิทธิประสงค์ หรือวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี ภาคใต้ ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพด้านวิชาการและการเรียนการสอนและการประสานทรัพยากร อีกทั้ง มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาร่วมสอน มีการประสานความร่วมมือในการจัดหลักสูตรกับคณะพยาบาลศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ รวมทั้งองค์กรอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศ

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

1. การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปัญหาเป็นฐาน (Problem based Learning: PBL)
2. การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยเป็นฐาน (Research based Learning: RBL)

การประเมินผล

มีการกำหนดการประเมินผลจากการสอบคิดเป็น 60% ซึ่งนักศึกษาจะต้องไปสอบตามศูนย์ประจำภูมิภาค โดยเป็นข้อสอบอัตนัยและกำหนดเกณฑ์ผ่าน คือ ร้อยละ 80 ขึ้นไป และประเมินจากการปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 40

10. กลไกการจัดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก

1) กลไกการจัดตั้งศูนย์การศึกษาปริญญาโท นักร้อง ระดับภูมิภาค

1.1) การจัดตั้งวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนพรัตน์ วชิระ เป็นศูนย์การศึกษาปริญญาโทนักร้องแห่งแรก ในสาขาการบริหารการพยาบาล และการพยาบาลผู้ใหญ่/ผู้ใหญ่ขั้นสูง

1.2) การจัดตั้งศูนย์การศึกษาปริญญาโทระดับภูมิภาค ในภูมิภาคต่างๆ

2) กลไกการคัดเลือกนักศึกษา ได้แก่ คุณสมบัติของผู้สมัคร และการคัดเลือกผู้เข้าศึกษา

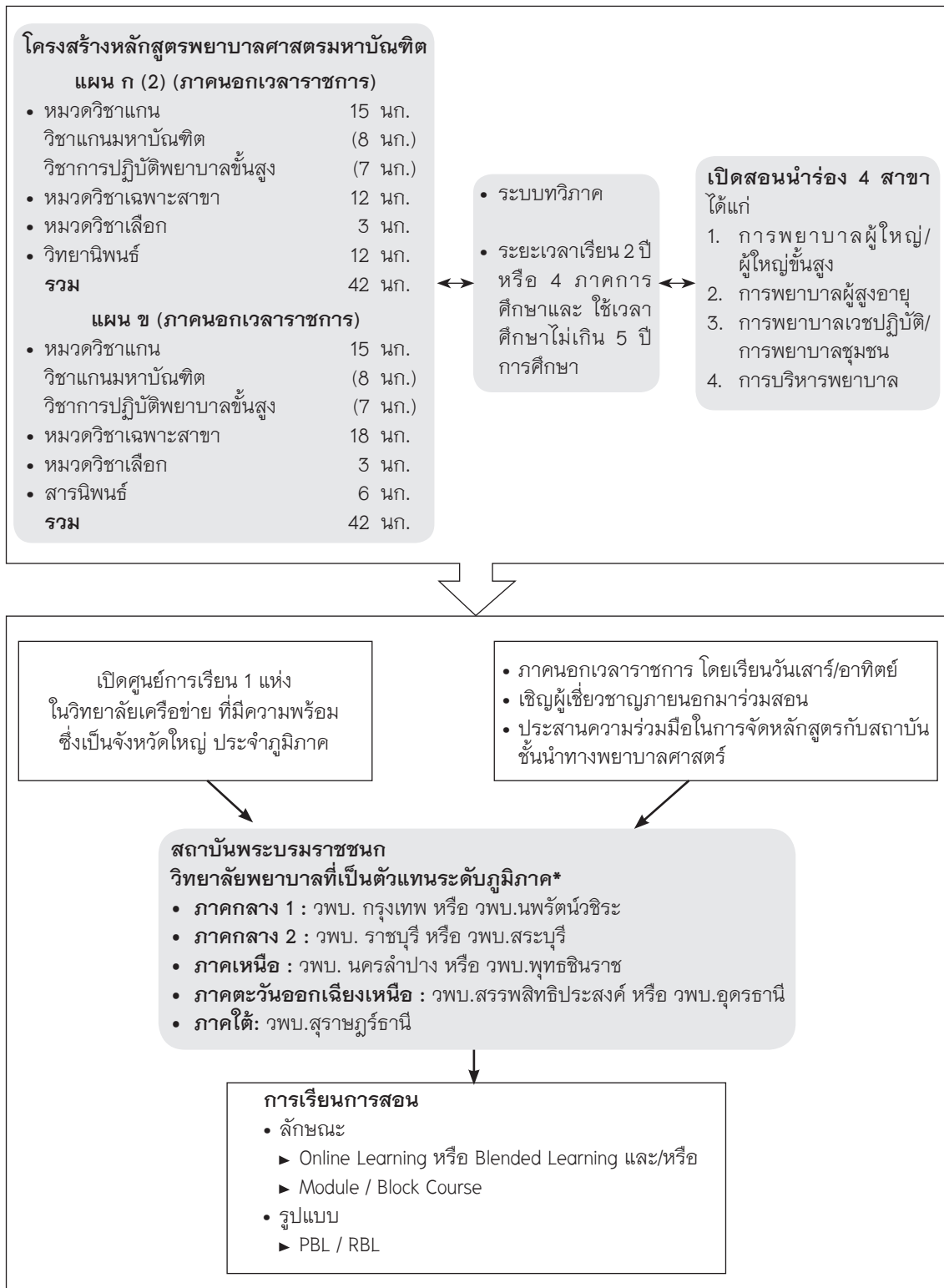
3) กลไกด้านการพัฒนาอาจารย์

3.1) วางแผนพัฒนาอาจารย์ศึกษาต่อระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุและสาขาวิชาอื่นๆ เพิ่มเติม

3.2) สร้างเครือข่ายระดับภูมิภาคเพื่อการ

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก

พัฒนาอาจารย์ศึกษาต่อปริญญาเอกใน 4 สาขาวิชาหลัก

4) กลไกด้านการบริหารงานบุคลากรและทรัพยากร

4.1) การบริหารงานด้านบุคลากร

4.2) การสร้างเครือข่ายฝึกปฏิบัติระดับภูมิภาค โดยใช้เครือข่ายของแหล่งฝึกปฏิบัติ ที่จัดการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี

5) กลไกการจัดการเรียนการสอน

5.1) จัดตั้งสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยที่สถาบันพระบรมราชชนก เพื่อดูแลการดำเนินงานของหลักสูตรปริญญาโทสาขาพยาบาลศาสตร์โดยเฉพาะ

5.2) จัดตั้งหน่วยงานที่ดูแลระบบการเรียนการสอนออนไลน์โดยตรง

5.3) จัดเตรียมบทเรียนการสอนออนไลน์

6) กลไกส่งเสริมการตลาด

6.1) กำหนดให้มีการถ่ายโอนหน่วยกิตหรือประสบการณ์การทำงานมาเทียบผลในบางรายวิชาของหลักสูตรปริญญาโทได้

6.2) การประชาสัมพันธ์หลักสูตรและรับสมัครทางเว็บไซต์ พร้อมกับการใช้สื่ออื่นๆ

7) กลไกในการสร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนทุนการศึกษา

7.1) การขยายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อสนับสนุนทุนด้านการศึกษาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

7.2) การสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมผลิตบุคลากรสุขภาพเพื่อชุมชน

7.3) การสร้างความร่วมมือกับองค์กรด้านสาธารณสุขของประเทศเพื่อนบ้านเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการพยาบาล

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ นำเสนอยุทธศาสตร์สำหรับการจัดการศึกษาระดับมหาบัณฑิตของสถาบัน

พระบรมราชชนกในด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพคณาจารย์พยาบาลจากการส่งเสริมให้พยาบาลประจำการที่มีประสบการณ์เพิ่มคุณวุฒิโอน/ย้ายมาเป็นอาจารย์พยาบาล การบริหารจัดการโดยการใช้เครือข่ายของแหล่งฝึกที่เป็นหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุข การพัฒนาความร่วมมือทั้งภายในและต่างประเทศ

สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก โดยการเปิดสอนนาร่อง 4 สาขา ได้แก่ สาขาที่ 1 การพยาบาลผู้ใหญ่/ผู้ใหญ่ชั้นสูง สาขาที่ 2 การพยาบาลผู้สูงอายุ สาขาที่ 3 การพยาบาลเวชปฏิบัติ/การพยาบาลชุมชน และสาขาที่ 4 การบริหารการพยาบาล นอกจากนี้ยังมีการเปิดศูนย์การเรียน 1 แห่ง ในวิทยาลัยเครือข่ายที่มีความพร้อมและเป็นตัวแทนของสถาบันในแต่ละภูมิภาค ประกอบด้วย **ภาคกลาง 1** ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ หรือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ และ **ภาคกลาง 2** ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี หรือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี **ภาคเหนือ** ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง หรือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ หรือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี **ภาคใต้** ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี

ในส่วนของกลไกการจัดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันพระบรมราชชนก ประกอบด้วย 1) กลไกการจัดตั้งศูนย์การศึกษาปริญญาโทนาร่อง ระดับภูมิภาค 2) กลไกการคัดเลือกนักศึกษา ได้แก่ คุณสมบัติของผู้สมัคร และการคัดเลือกผู้เข้าศึกษา 3) กลไกด้านการพัฒนาอาจารย์ 4) กลไกด้านการบริหารงานบุคลากรและทรัพยากร 5) กลไกการจัดการเรียนการสอน 6) กลไกส่งเสริมการตลาด และ 7) กลไกในการสร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนทุนการศึกษา

อภิปรายผล

1. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นปัญหาเป็นฐานสอดคล้องกับอำนาจพลและคุณ⁴กล่าวว่า การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก หมายถึง ระบบการศึกษาซึ่งใช้ปัญหาของผู้ป่วยหรือเหตุการณ์เป็นโจทย์ปัญหา เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา ฝึกวิธีคิดแก้ปัญหา และค้นคว้าหาความรู้ความเข้าใจ ทั้งขั้นพื้นฐานและขั้นสูง เป็นวิธีการจัดหลักสูตรให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น โดยอาศัยปัญหาจริงในการปฏิบัติวิชาชีพนั้นเป็นหลัก

2. การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์สอดคล้องกับ พรพนพิไล ศรีอารมณ และคณะ⁵ ที่กล่าวว่า พยาบาลส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา แต่มีปัญหาในการลาศึกษาต่อและการเดินทางและผู้บริหารหน่วยงานต้องการสนับสนุนให้พยาบาลวิชาชีพศึกษาต่อในรูปแบบของการเรียนการสอนแบบทางไกล เนื่องจากประสบปัญหาขาดแคลนอัตรากำลังของบุคลากรพยาบาล และเพื่อลดค่าใช้จ่ายและเวลาในการเดินทาง ผู้เรียนสามารถเรียนได้ในภูมิลำเนาของตนเอง ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งสำหรับผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล และเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้มากขึ้น

3. ประเด็นในการสร้างความร่วมมือ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินการกิจให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาหรือในสาขาวิชาการหนึ่งอยู่ในสภาพที่เงิน บุคลากร อุปกรณ์มีจำกัด สถาบันอุดมศึกษาจะทุ่มเทและส่งเสริมงานทุกด้าน ทุกวิชาย่อมเป็นไปไม่ได้และจะไม่เข้มแข็งทุกสาขา การแบ่งงานกันทำ ร่วมมือกัน จะทำให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีความเป็นเลิศอย่างแท้จริง สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้เต็มที่ และมีความต่อเนื่อง นอกจากนี้การร่วมมือกันจะทำให้การบริการของสถาบันอุดมศึกษาต่อสังคมกว้างขวางและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การดำเนินงานจัดตั้งหลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1) **ผลักดันให้มีพระราชบัญญัติสถาบันพระบรมราชชนก** เพื่อให้สามารถดำเนินการในการจัดหลักสูตรเองได้ทั้งในระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา เพราะปัจจุบันสถาบันพระบรมราชชนกมีความพร้อมทั้งในด้านสถานที่ อุปกรณ์ การเรียนการสอน และมีบุคลากรด้านการพยาบาลที่มีศักยภาพสูงที่สามารถดำเนินการได้เอง นอกจากนี้เครือข่ายของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ทั้ง 29 แห่ง มีความเข้มแข็งมาก สามารถดำเนินงานในลักษณะของเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับบุคลากรทางด้านการพยาบาลและสาธารณสุขของประเทศยังคงมีความขาดแคลนอยู่มาก ดังนั้น สถาบันพระบรมราชชนกในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ผลิตบุคลากรในด้านการพยาบาลและสาธารณสุข จึงควรผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติของสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการจัดหลักสูตรและประสาทปริญญาได้เอง ทั้งนี้ภายหลังจากมีพระราชบัญญัติสถาบันพระบรมราชชนกแล้ว ต้องคำนึงถึงด้านคุณภาพของหลักสูตรด้วย ซึ่งอาจยังคงใช้แนวทางของการจัดการศึกษาด้านการพยาบาลในมาตรฐานเดียวกับมหาวิทยาลัยเดิมที่เคยสมทบอยู่ในเบื้องต้น แล้วจึงค่อยพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานขึ้นต่อไป

2) **การจัดตั้งศูนย์การศึกษานำร่องในระดับภูมิภาค อาจมีการปรับ/เปลี่ยนสถาบันที่เป็นศูนย์การศึกษานำร่องได้ตามความเหมาะสม** ทั้งนี้ให้พิจารณาประกอบกันในหลายส่วน ทั้งความต้องการผู้เรียนและภาวะการแข่งขันของตลาดในจังหวัดที่จัดตั้งศูนย์การศึกษานำร่อง ซึ่งอาจมีการปรับ/เปลี่ยนสถาบันที่เป็นศูนย์การศึกษานำร่องได้ตามความเหมาะสม เพื่อให้หลักสูตรดังกล่าวสามารถดำเนินงาน

ไปได้ ทั้งนี้รวมไปถึงสาขาวิชาที่จะเปิดสอนด้วย นอกจากนี้ในอนาคตหากมีวิทยาลัยพยาบาลในจังหวัดอื่นๆ ที่มีศักยภาพความพร้อมทั้งในด้านบุคลากรและกายภาพ อาจมีการปรับ/เปลี่ยนสถาบันที่เป็นตัวแทนของศูนย์การศึกษานำร่องได้ตามความเหมาะสม

3) **ควรจัดตั้งศูนย์การศึกษานำร่องแห่งแรกที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ** ก่อนเพื่อศึกษาและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานก่อนขยายสู่ภูมิภาคอื่นๆ ในอนาคต เนื่องจากการจัดตั้งศูนย์การศึกษานำร่องในระดับภูมิภาคแต่ละแห่งมีบริบทและการเตรียมการที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ในเบื้องต้นต้องพิจารณาจากความพร้อมในการดำเนินงานของสถาบันที่จะเป็นตัวแทนของภูมิภาคนั้นๆ ประกอบกับการจัดเตรียมบุคลากรผู้สอน ซึ่งจากผลการวิจัย หลักสูตรนี้จำเป็นต้องมีความร่วมมือประสานงานในด้านต่างๆ ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะผู้สอน แต่ประเด็นสำคัญที่สุดในการเปิดหลักสูตรดังกล่าวคือ การได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยที่สมทบ ในการเปิดหลักสูตรระดับปริญญาโท เพื่อให้ดำเนินการได้ ซึ่งขณะนี้วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก มีวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นพรัตน์วชิระ เพียงแห่งเดียวที่มีความร่วมมือดังกล่าว ซึ่งสามารถดำเนินการจัดหลักสูตรได้ทันที ทั้งนี้อาจมีการประสานกับสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นที่ส่วนกลางของสถาบันพระบรมราชชนก เพื่อดำเนินการเปิดหลักสูตรพยาบาลศาสตร ะดับปริญญาโทเป็นแห่งแรกเพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานและกำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับศูนย์การศึกษานำร่องในภูมิภาคอื่นๆ ในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันพระบรมราชชนกที่สนับสนุนงบประมาณเพื่อการวิจัย และขอบคุณ ศ.ดร.ปทีป เมธาคุณวุฒิ และ รศ. ดร.วราภรณ์ บวรศิริ ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. ละออง ดันติศิริพันธ์ และคณะ. ความต้องการบุคลากรทางการพยาบาลในประเทศไทย. Nursing Newsletter 2536; 20: 1-11.
2. ปิยาภรณ์ ชูตั้งกร และคณะ. แนวโน้มและความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2545.
3. ชญาวัลย์ รุณเลิศ. การพัฒนารูปแบบและกลไกสำหรับการจัดการหลักสูตรปริญญาตรี 2 ปริญญาของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข (วิทยานิพนธ์) กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550.
4. อานุกาฬ เลขะกุล. การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์, บรรณาธิการ. อาจารย์มืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย; 2551.
5. พรธณพิไล ศรีอาราภรณ์ และคณะ. ความต้องการของผู้บริหารหน่วยงานและพยาบาลวิชาชีพต่อการศึกษาในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา. พยาบาลสาร 2536; 35 (3): 1-11.